

Asia: VN/23816/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta ja ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Esityksellä pyritään vähentämään turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmän houkuttelevuutta niin, että Suomeen ei hakeuduttaisi anomaan kansainvälistä suojelua ilman todellista suojelun tarvetta. Erytisen tärkeää tämä on esimerkiksi Suomen itärajan tilannetta ja hybridivaikuttamista silmällä pitäen. Maahanmuuttovirasto on tehnyt useita kielteisiä päätöksiä itärajan yli tulleille turvapaikanhakijoille, koska heillä ei ollut perusteita kansainvälisen suojelun saamiselle. Vähentämällä Suomen vastaanottojärjestelmän houkuttelevuutta, voidaan vähentää tulijoiden määrää hybridivaikuttamisen tilanteissa. Viranomaisten on helpompi tunnistaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavat henkilöt, kun hakijamäärät pysyvät maltillisina. Poliisihallitus yhtyy näkemykseen siitä, että perusteettomien hakemusten vähenemisellä varmistettaisiin turvapaikkajärjestelmän palvelujen kohdentaminen nykyistä paremmin niille, jotka ovat suojelun tarpeessa.

Pääministeri Orpon hallituksen ohjelman tavoitteena on lisäksi lyhentää turvapaikkaprosessia ja tehostaa paluita sekä vapaaehtoista paluuta. Tavoitteena on, että henkilö siirtyy mahdollisimman pian joko kuntaan tai palaa takaisin lähtömaahansa. Tästä johtuen myös vastaanottoraha on suunniteltu etuudeksi, jolla henkilön toimeentulo turvataan ainoastaan lyhytaikaisesti. Poliisihallitus pitää hyvänä turvapaikkaprosessin lyhentämistä ja paluiden ja vapaaehtoisten paluiden tehostamista.

Kielteisen päätöksen saavan kohdalla vastaanottopalveluiden kesto olisi muutoksenhaun vuoksi selvästi pidempi. Hakijoilla, joilla ei katsota olevan perusteita kansainvälisen suojelun saamiseen, olisi mahdollisuus palata kotimaahansa ja saada taloudellista tukea paluuta varten. Poliisi informoi kielteisen päätöksen saaneita mahdollisuudesta hakeutua avustetun vapaaehtoisen paluun asiakkaaksi (IOM) ja hakea sitä kautta taloudellista tukea kotimaahan paluun yhteydessä. Niille

kielteisen päätöksen saaneille, jotka eivät kuulu avustetun vapaaehtoisen paluun piiriin, poliisi tarjoaa Frontexin tarjoamaa paluutukea (JRS). Paluutukien tarkoituksena on tukea hakijan paluuta kotimaahan ja mahdollistaa pysyvän paluun olosuhteet.

On esitetty, että vastaanottorahan pienuus voi joissain tilanteissa johtaa siihen, ettei yksityismajoituksessa asuvalla ole intressiä käydä vastaanottokeskuksessa vastaanottorahaa saadakseen, jolloin yhteydenpito viranomaisten ja yksityismajoituksessa asuvan välillä heikkenee. Tämä voi vaikeuttaa esimerkiksi kielteisen päätöksen täytäntöönpanoa ja maasta poistamista. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan kyseessä olisi kuitenkin hyvin marginaalinen ryhmä. Maasta poistettavan tavoittamiseen esitetyllä lakimuutoksella olisi tuskin vaikutuksia.

Vastaanottokeskusten arvioiden mukaan toimeentulon pienentyminen voi lisätä asiakkaiden turhautumista ja vaikuttaa sitä kautta vastaanottokeskusten ilmapiiriin aiheuttaen konflikteja asiakkaiden keskuudessa. Asiakkaiden turhautuminen voi kohdistua myös erityisesti niihin työntekijöihin, jotka hoitavat toimeentuloa koskevia kysymyksiä. Poliisin näkökulmasta tämä voi lisätä hieman valvonta- ja hälytyspartioiden työtehtäviä vastaanottokeskuksissa. Lisäksi poliisin rikostutkintaan voi tulla hieman enemmän vastaanottokeskusten henkilökunnan tai asukkaiden toimesta tehtyjä rikosilmoituksia. Näitä tehtäviä on poliisilla jo nykyiselläänkin. Suunnitellulla vastaanottorahan ja käyttörahan määrän pienentämisellä ei Poliisihallituksessa nähdä olevan kovinkaan suurta vaikutusta poliisin tehtävämääriin.

Perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta on erityisen tärkeää, että oleskelu vastaanottopalvelujen varassa on mahdollisimman lyhyt, mitä varmistetaan turvapaikkamenettelyn tehostamishankkeilla. Poliisihallituksessa pidetään hyvänä, että hallitus on aloittanut samanaikaisesti turvapaikkamenettelyn tehostamishankkeita.

Poliisihallituksen lausunto on kokonaisuudessaan kirjattu poliisin asiahallintajärjestelmään numerolla: POL-2024-27423

Tyynelä Marjo
Poliisihallitus

